

Inleiding

De septembercirculaire 2021 is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties volgens planning op Prinsjesdag verschenen. De voorlaatste berekeningen van de algemene uitkering, die in de huidige begroting zijn verantwoord, zijn gemaakt op basis van de meicirculaire 2021. Hieronder wordt een toelichting gegeven op de financiële effecten van de septembercirculaire 2021.

Daarnaast gaan we in op diverse ontwikkelingen richting de begroting 2022-2025.

Kernboodschap

In deze septembercirculaire vallen enkele zaken op. De belangrijkste onderwerpen zijn:

- Bijwerking van de accessen in positieve zin.
- Hoeveelheidsverschillen en WOZ-waardering.
- Voorschot onderschrijding BTW compensatiefonds (BCF) plafond 2021
- Opschalingskorting
- Incidentele compensatie tekorten jeugdzorg 2022
- Compensatie corona.

Financieel effect

De septembercirculaire 2021 laat ten opzichte van de meicirculaire 2021 het volgende beeld zien:

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Meicirculaire 2021	24.009.231	25.853.336	24.951.008	24.943.744	25.006.916	25.272.533
Septembercirculaire 2021	23.994.052	26.279.172	27.004.061	25.570.159	25.638.645	25.987.080
Vershil meicirculaire/septembercirculaire (- nadeel + voordeel)	-15.179	425.836	2.053.053	626.415	631.729	714.547
Cijfermatige analyse						
Uitkeringsfactor		37.662	571.218	579.008	582.961	648.873
Hoeveelheidsverschillen en WOZ -waardering (bijstelling maatstaven etc.)		91.293	73.331	56.647	59.637	79.246
Lagere apparaatskosten (opschalingskorting)			228.807			
Voorschot onderuitputting BTW compensatiefonds (BCF)		182.035				
Stelpost onderuitputting BTW compensatiefonds		-81.885				
Nacalculatie mobiliteitshulpmiddelen WLZ		-14.191	-12.598	-11.457	-10.651	-10.773
Uitvoering en implementatie Breed offensief		7.451				
Aanpak problematiek jeugdzorg; restant middelen wachttijden		48.124				
Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK)		109.236				
Compensatie corona		51.691	29.749			
Bijdrage centrale voorziening Basisregistratie Personen		-3.395				
Europese richtlijn energieprestatie gebouwen		1.784				
Landelijke structuur interventieteams			1.165	1.188	1.217	1.261
Toezicht en handhaving gastouderschap			4.541	4.526	4.530	4.575
Rijksvaccinatieprogramma HPV mannen			3.491	3.449	3.431	3.450
Uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrechten Jeugdhulp			-6.452			
Uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrechten WMO 2015			-17.905			
Jeugdhulp extra middelen			1.182.172			
overige bijstellingen < €1.000		507	-110	-110	-110	-110
Decentralisatie en integratie-uitkeringen						
IU Participatie		-4.476	-4.356	-6.836	-9.286	-11.975
Subtotaal Decentralisatie- en integratie-Uitkeringen		-4.476	-4.356	-6.836	-9.286	-11.975
Vershil t.o.v. vorige circulaire	-15.179	425.836	2.053.053	626.415	631.729	714.547
Geoormerkte middelen						
Rijksvaccinatieprogramma HPV mannen			3.491	3.449	3.431	3.450
Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK)		109.236				
Aanpak problematiek jeugdzorg; restant middelen wachttijden		48.124				
Uitvoering en implementatie Breed offensief		7.451				
Toezicht en handhaving gastouderschap			4.541	4.526	4.530	4.575
Compensatie corona		51.691	29.749			
Totaal geoormerkte gelden		216.502	37.781	7.975	7.961	8.025
Saldo	-15.179	209.334	2.015.272	618.440	623.768	706.522
Effect op de begroting		209.334	2.015.272	618.440	623.768	706.522

Toelichting cijfers

Hieronder wordt een toelichting gegeven op de wijziging van de septembercirculaire 2021 ten opzichte van de meicirculaire 2021 voor de bedragen > € 10.000.

UitkeringsFactor UF (Accressen)

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens het systeem van 'samen de trap op en samen de trap af' hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds, voortvloeiend uit de trap op trap af methode wordt het accres genoemd. In de meicirculaire 2020 was aangekondigd de accressen voor de uitkeringsjaren 2020 en 2021 vast te klikken op het niveau dat toen is gepubliceerd. Dit als onderdeel van het compensatiepakket corona. Dat geeft rust en stabiliteit in een roerige tijd. Een mogelijke toe- of afname van de rijksuitgaven leiden in die jaren dus niet tot wijziging van het accres. De accressen vanaf 2022 zijn bijgewerkt op basis van de regels van de huidige normeringsmethodiek. In alle jaren zijn de hogere accressen het gevolg van hogere loon- en prijsontwikkelingen dan tot nu toe aangenomen. Ook in de jaren na 2022 is het accres bijgesteld opwaarts bijgesteld als gevolg van uitgaven klimaatregelen, compenseren gedupeerden van de kinderopvangtoeslag, zorg en de EU-afdrachten.

Hoeveelheidsverschillen en WOZ-waardering

Periodiek worden de parameters, zoals aantal bijstandontvangers, huishoudens, bedrijfsvestigingen, inkomensmaatstaven et cetera, geactualiseerd. In deze circulaire zijn rekeneenheden en hoeveelheidsmaatstaven, naar boven bijgesteld. Dit resulteert in een hogere bijstelling van de hoeveelheidsverschillen.

Hier tegenover staat een ander hoeveelheidsverschil; de WOZ-waarden mutaties. Door marktontwikkelingen kan de WOZ-waarde sterk fluctueren. In de berekening van de algemene uitkering wordt het genormeerde OZB inkomsten bestanddeel bepaald door een genormeed landelijk uniform rekestarief over de WOZ waarden in de gemeente. Daarbij worden de WOZ-waarden vermenigvuldigd met dit rekestarief en in mindering gebracht op het accres. Hogere WOZ-waarden, evenals uitbreiding van het areaal, hebben daardoor een negatief effect op de algemene uitkering.

Per saldo is op dit onderdeel sprake van een positief effect.

Opschalingskorting

In de septembercirculaire 2021 is bekend gemaakt dat de oploop opschalingskorting in 2022 incidenteel geschrapt wordt. Incidenteel wil zeggen dat de korting in de betreffende jaren (2020 tot en met 2022) wordt teruggeboekt. De opschalingskorting wordt door gemeenten als zeer oneerlijk ervaren omdat het principe van herindelen van bovenaf opgelegd is. De opschalingskorting heeft de gemeenten in de jaren 2015 tot en met 2021 cumulatief al 1,5 miljard gekost en daarnaast € 150 miljoen als gemist accres over de opschalingskorting. Het is aan een nieuw kabinet om te besluiten over de opschalingskorting voor 2023 en verder.

Voorschot onder-uitputting BTW compensatiefonds

De gemeenten kunnen het grootste deel van hun BTW declareren bij het Rijk. Jaarlijks reserveert het Rijk hiervoor een budget (BTW compensatiefonds). Mochten de declaraties van de gemeenten onder het budget (plafond) van het Rijk blijven, dan worden deze middelen toegevoegd aan de algemene uitkering en komen hiermee ten gunste van de gemeenten. De afgelopen jaren lagen de declaraties telkens onder het budget van het Rijk. In de perspectiefnota 2022-2025 is hier reeds op geanticipeerd. In het systeem is opgenomen dat jaarlijks bij de septembercirculaire een voorschot wordt verstrekt op de verwachte onderschrijding van dat kalenderjaar. In de meicirculaire volgend op het kalenderjaar volgt dan de afrekening.

De provinciaal toezichthouder staat toe een meerjarige stelpost op te nemen als inschatting op de jaarlijkse onder- of overschrijding van het plafond. Dit ter hoogte van de laatst bekende afrekening. De opgenomen stelpost 2021 komt hier te vervallen.

Nacalculatie mobiliteitshulpmiddelen Wlz

Op 1 januari 2020 is de hulpmiddelenzorg aan cliënten die in een Wlz-instelling wonen vereenvoudigd. Vanaf deze datum worden mobiliteitshulpmiddelen (zoals een rolstoel en een scootmobiel) voor alle cliënten in een Wlz-instelling verstrekt vanuit de Wlz en niet meer vanuit de Wmo 2015. Hiervoor zijn in de septembercirculaire 2019 middelen overgeheveld naar de Wlz. Daarbij zijn het ministerie van VWS en de VNG overeengekomen dat op basis van realisatiegegevens nacalculatie plaatsvindt. In de decembercirculaire 2020 is de nacalculatie over 2020 verwerkt. In deze circulaire is de nacalculatie structureel vanaf 2021 verwerkt. Conform bestuurlijke afspraak is de nacalculatie gebaseerd op realisatiegegevens van 2020, zoals die worden aangeleverd bij de Nederlandse zorgautoriteit.

Aanpak problematiek jeugdzorg; restant middelen wachttijden

In de meicirculaire 2021 zijn gemeenten geïnformeerd over de € 613 miljoen die het kabinet voor het jaar 2021 beschikbaar heeft gesteld voor acute problematiek in de jeugdzorg. Hiervan is een bedrag van € 255 miljoen beschikbaar gesteld met als oogmerk dat gemeenten hierdoor in staat worden gesteld om extra inzet en regie te kunnen voeren op het voorkomen en aanpakken van wachttijden van (regionaal) ingekochte specialistische jeugdzorg op basis van goede data, zodat kwetsbare kinderen de hulp krijgen die ze nodig hebben.

Tijdelijke ondersteuning Noodzakelijke kosten (TONK)

De Tijdelijke Ondersteuning voor Noodzakelijke Kosten (TONK) is bedoeld voor huishoudens die door de huidige omstandigheden te maken hebben met een onvoorzienbare en onvermijdelijke terugval in hun inkomen, en die daardoor noodzakelijke (woon)kosten niet meer kunnen voldoen en waarvoor andere regelingen niet of onvoldoende soelaas bieden.

De TONK kan dan voorzien in (gedeeltelijke) tegemoetkoming voor noodzakelijke kosten. Voor deze tijdelijke ondersteuning wordt het bestaande instrument van de bijzondere bijstand gebruikt.

Compensatie Corona

In 2021 en 2022 worden gemeenten als gevolg van covid-19 verder financieel ondersteunt met corona compensatie middelen. De meest die in het oog springen zijn: Gemeentelijk schuldenbeleid en lokale cultuur. Voorgesteld wordt deze middelen aan de algemene reserve toe te voegen.

Uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrechten jeugdhulp en WMO 2015

Ten aanzien van de uitvoeringskosten van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) voor de PGB-trekkingsrechten is voor 2022 overeengekomen om op basis van de conceptbegroting 2022 een bedrag uit de algemene uitkering te nemen, uit het subcluster jeugdhulp en Wmo 2015.

Jeugdhulp extra middelen

Ongetwijfeld de omvangrijkste taakmutatie in deze circulaire: de definitieve verdeling voor het jaar 2022 ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg.

Eind juni zijn gemeenten geïnformeerd dat het kabinet voor 2022 incidenteel € 1,314 miljard extra beschikbaar stelt ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg.

Dit bedrag komt bovenop de eerder toegezegde € 300 miljoen voor dat jaar.

Hierin is ook meegenomen dat gemeenten uitvoering geven aan maatregelen die in 2022 een besparing van € 214 miljoen op de jeugdzorguitgaven opleveren.

De toekenning aan de algemene uitkering per gemeente valt in deze circulaire iets lager uit dan het gepresenteerde indicatiebedrag uit de brief van 29 juni jl. De reeds opgenomen stelpost van € 1.204.238 in onze begroting voor 2022 wordt verderop in de tabel dan ook gecorrigeerd.

Voor de jaren 2023 tot en met 2025 hebben het Rijk, de VNG en het Interprovinciaal Overleg (IPO) afgesproken dat de gemeenten de bedragen als stelpost mogen opnemen in de begroting. Vanuit behoedzaamheid en in het licht van de afspraken dat gemeenten ook zelf kostenbesparende maatregelen kunnen nemen, geldt hiervoor een maximum van 75% van het deel dat gemeenten op basis van de verdeling zouden krijgen.

Een nieuw kabinet zal moeten besluiten over noodzakelijke aanpassingen aan het jeugdstelsel en de structurele financiën.

Consequenties

Aangepast financieel meerjarenperspectief op basis van de septembercirculaire 2021

De septembercirculaire 2021 heeft het volgende effect op het financieel meerjarenperspectief.

	2021	2022	2023	2024	2025
Begrotingsresultaat na programmabegeleiding 2022-2025 en najaarsnota 2021	295.794	630.432	-68.141	-771.950	-692.771
Effecten septembercirculaire 2021	209.334	2.015.272	618.440	623.768	706.522
Uitkeringen voorgaande jaren	-15.179				
Arbitrage- uitspraak Jeugdzorg 2022 reeds begroot; in huidige circulaire incidenteel toegekend		-1.204.238			
Begrotingsresultaat na septembercirculaire 2021	489.949	1.441.466	550.299	-148.182	13.751